

zondag 31 maart 2019 in het Kruispunt

lezing oude testament (lector) 2 Kronieken 36,14-23

14 Ook de leiders van de priesters en het volk verzaakten voortdurend hun plichten, gaven zich over aan de verfoeilijke praktijken van andere volken en bezoedelden de tempel die de HEER in Jeruzalem geheiligd had.

15 De HEER, de God van hun voorouders, waarschuwde hen bij monde van zijn boden, die hij telkens opnieuw naar hen toe zond omdat hij zijn volk en zijn woning voor de ondergang wilde behoeden.

16 Maar zij lachten Gods boden uit, minachtten zijn woorden en dreven de spot met zijn profeten, totdat de toorn van de HEER tegen zijn volk zo hoog oplaaide dat niets hen meer kon helpen.

17 Toen stuurde hij de koning van de Chaldeeën op hen af, die hun uitgelezen mannen ombracht in hun heilige tempel. Niemand werd gespaard; jonge mannen en vrouwen, oude mensen en ook hoogbejaarden werden aan de koning uitgeleverd.

18 En alle voorwerpen uit de tempel van God, de grote zowel als de kleine, liet hij naar Babel overbrengen, evenals de schatten uit de tempel en de kostbaarheden van de koning en zijn raadsheren.

19 Ze staken de tempel van God in brand en haalden de stadsmuur van Jeruzalem neer. Ook alle paleizen werden in brand gestoken en gingen met kostbaarheden en al in vlammen op.

20 De mensen die aan het zwaard ontkomen waren, werden als ballingen naar Babylonië meegevoerd, waar ze de koning en zijn nakomelingen als slaven dienden totdat het rijk in handen viel van Perzië.

21 Zo ging in vervulling wat de HEER bij monde van Jeremia had voorgezegd. Zeventig jaar bleef het land braak liggen en had het rust, totdat alle niet in acht genomen sabbatsjaren vergoed waren.

22 In het eerste regeringsjaar van Cyrus, de koning van Perzië, ging in vervulling wat de HEER Jeremia had laten aankondigen. Hij zette de koning ertoe aan om in zijn hele koninkrijk mondeling en ook schriftelijk het volgende besluit bekend te laten maken:

23 'Dit zegt Cyrus, de koning van Perzië: Alle koninkrijken van de aarde heeft de HEER, de God van de hemel, mij gegeven. Hij heeft mij opgedragen om voor hem een tempel te bouwen in Jeruzalem, een stad in Juda. Laten al diegenen onder u die tot zijn volk behoren, zich verzekerd weten van de hulp van de HEER, hun God, en daarheen gaan.'

lied

Liedboek 137 a Toen wij zaten langs het water...

lezing nieuwe testament (lector) Lucas 15, 11-32

11 Vervolgens zei hij: 'Iemand had twee zonen.12 De jongste van hen zei tegen zijn vader: "Vader, geef mij het deel van uw bezit waarop ik recht heb." De vader verdeelde zijn vermogen onder hen. 13 Na enkele dagen verzilverde de jongste zoon zijn bezit en reisde af naar een ver land, waar hij een losbandig leven leidde en zijn vermogen verkwistte.

14 Toen hij alles had uitgegeven, werd dat land getroffen door een zware hongersnood, en begon hij gebrek te lijden.

15 Hij vroeg om werk bij een van de inwoners van dat land, die hem op het veld zijn varkens liet hoeden.

16 Hij had graag zijn maag willen vullen met de peulen die de varkens te eten kregen, maar niemand gaf ze hem.

17 Toen kwam hij tot zichzelf en dacht: De dagloners van mijn vader hebben eten in overvloed, en ik kom hier om van de honger. 18 Ik zal naar mijn vader gaan en tegen hem zeggen: "Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u,

19 ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden; behandel mij als een van uw dagloners."

20 Hij vertrok meteen en ging op weg naar zijn vader. Zijn vader zag hem in de verte al aankomen. Hij kreeg medelijden en rende op zijn zoon af, viel hem om de hals en kustte hem. 21 "Vader," zei zijn zoon tegen hem, "ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden." 22 Maar de vader zei tegen zijn knechten: "Haal vlug het mooiste gewaad en trek het hem aan, doe hem een ring aan zijn vinger en geef hem sandalen.

23 Breng het gemeste kalf en slacht het. Laten we eten en feestvieren, 24 want deze zoon van mij was dood en is weer tot leven gekomen, hij was verloren en is teruggevonden." En ze begonnen feest te vieren. 25 De oudste zoon was op het veld. Toen hij naar huis ging en al dichtbij was, hoorde hij muziek en gedans. 26 Hij riep een van de knechten bij zich en vroeg wat dat te betekenen had. 27 De knecht zei tegen hem: "Uw broer is thuisgekomen, en uw vader heeft het gemeste kalf geslacht omdat hij hem gezond en wel heeft teruggekregen." 28 Hij werd woedend en wilde niet naar binnen gaan, maar zijn vader kwam naar buiten en trachtte hem te bedaren. 29 Hij zei tegen zijn vader: "Al jarenlang werk ik voor u en nooit ben ik u ongehoorzaam geweest als u mij iets opdroeg, en u hebt mij zelfs nooit een geitenbokje gegeven om met mijn vrienden feest te vieren. 30 Maar nu die zoon van u is thuisgekomen die uw vermogen heeft verkwanseld aan de hoeren, hebt u voor hem het gemeste kalf geslacht." 31 Zijn vader zei tegen hem: "Mijn jongen, jij bent altijd bij me, en alles wat van mij is, is van jou. 32 Maar we konden toch niet anders dan feestvieren en blij zijn, want je broer was dood en is weer tot leven gekomen. Hij was verloren en is teruggevonden."

uitleg bij de **bloemschikking**

lied

Liedboek 928 Hoe ik ook ben...

schilderen bij een bijbelverhaal – **reacties**

uitleg en overweging

Gemeente, lieve mensen van onze Heer,

---Rembrandt en Nouwen---

Beetje flauw natuurlijk als ik nu
- na de schilderijen die we zagen -
iets zeg over nog een ander schilderij.

Rembrandt heeft er een prachtig schilderij bij gemaakt:
"De terugkeer van de verloren zoon".

Van dat schilderij was Henri Nouwen dermate onder de indruk dat hij er speciaal voor naar St Petersburg ging en uren doorbracht voor het schilderij, dat moment heeft diepe sporen getrokken in zijn leven.

Hij heeft er een boek over geschreven: "Eindelijk thuis". We hebben dat boek ooit hier besproken met een groep.

Wat ik maar wil zeggen:

In deze parabel, en in het schilderij van Rembrandt zit een diepte die er in het bestek van een kerkdienst niet uit te halen is.

Alles wat ik u vertel is nu een slap aftreksel van wat er eigenlijk te ontdekken valt - en het kan ook niet anders. Dus u moet dat boek maar eens gaan lezen.

---oudste of jongste---

Ja. Dit vooraf.

Wat maakt eigenlijk dat we deze parabel van Jezus allemaal zo in ons collectieve geheugen hebben?

Is het omdat we ons identificeren met die jongste zoon die eropuit trekt, tot bezinning komt, terugkeert en een liefdevolle vader ontmoet?

Of is het vanwege die ontroerende schuldbelijdenis van die terugkerende zoon? Zouden we het ook zo willen kunnen zeggen, als we bij ons zelf schuld tegenkomen of als we het gevoel hebben in ons leven de verkeerde kant opgegaan te zijn?

Of zouden we graag de rol van die vader - die evengoed een moeder zou kunnen zijn - willen kunnen overnemen en onze diepe liefde kunnen laten blijken voor onze kinderen, die een weg gaan die niet onze voorkeur heeft, als zij naar ons terugkomen`?

Zouden we graag willen dat onze kinderen
ook iets van die jongste zoon
hadden ervaren en dan toch
de weg naar huis weer inslaan,
waarna wij hen natuurlijk met open armen zouden ontvangen?

Zouden wij ook zo graag zo'n overweldigende liefde
willen laten blijken, zoals de vader voor deze zoon,
die zijn ongetwijfeld onderweg ingestudeerde zinnen
in de armen van de vader
niet eens af kan maken?
Liefde die zo overweldigend is dat je geen woord meer kan uitbrengen?

Als we het hebben over de "verloren zoon" dan denken we meestal
aan de jongste, degene die wegging en terugkeerde.

Maar misschien is die oudste zoon, die altijd thuis was gebleven,
wel net zo verloren, of nog meer.

In ieder geval ligt de aanleiding dat Jezus deze parabel vertelt
in de lijn van de oudste zoon.

De jongste zoon vindt de weg naar huis uiteindelijk weer
en is niet meer verloren,
maar de oudste bleef thuis en is misschien op het eind
nog net zo verloren als daarvoor.

De oudste is minstens zo verloren als de jongste.

Misschien is "de verloren zoon" niet eens zo'n goed opschrift,
en zou het passender zijn om het geheel
"de liefdevolle vader" te noemen.

---eigen---

Die liefdevolle vader heeft het in zijn liefde in ieder geval
voor zijn jongste zoon mogelijk gemaakt
om de eigen weg te gaan.

Dat een zoon zijn erfdeel reeds opeist tijdens het leven
van de vader schijnt in die tijd
minder raar geweest te zijn
dan het vandaag in onze oren klinkt.

Maar het is een stap die niet getuigt van de nodige verantwoordelijkheid van de zoon.

Van het bedrijfskapitaal moet de familie en de slaven leven.

Het is "een aanslag op de dekkingsgraad van het familiepensioen" (Sytze de Vries).

In de bijbel heeft de zoon altijd de verantwoordelijkheid om het leven voor de komende generaties mogelijk te maken.

Deze zoon wil niets meer doorgeven aan komende generaties, het interesseert hem niet.

Het enige wat hem interesseert is: hij wil zichzelf zijn, zoals dat vandaag zo mooi heet.

Hij wil zichzelf ontplooiën, zijn eigen verlangen waarmaken.

Misschien is het goed dat wij, voordat wij hem terug laten keren in de liefdevolle armen van de vader, ons eerst even afvragen of we niet een beetje op hem lijken.

Zoals we leven, bedoel ik.

Is de manier waarop wij leven, waarop wij omgaan met de bestaansvoorwaarden waarover wij beschikken, misschien ook een soort opmaken een onttrekken aan anderen?

Eisen we niet een veel te groot deel op, zodat het de vraag is of we het bestaan nog wel door kunnen geven aan komende generaties?

Voelen we ons verantwoordelijk voor het voortbestaan van de bronnen waar onze aarde zo rijk aan is, of maken we die gewoon op, nemen we een veel te groot deel voor onszelf en interesseert het ons niet of die er na ons nog van moeten leven, ook nog genoeg hebben?

Zoeken wij de vervulling van ons eigen verlangen,
de ontplooiing van onze mogelijkheden,
zonder te denken aan het geheel?

De zoon die weggaat richt niet alleen
in zijn eigen leven schade aan.

Hij dwingt ook de anderen het met minder te moeten doen.

De wrok van zijn broer is heel begrijpelijk,
en de liefdevolle ontvangst door de vader
vanuit de bestaansvoorwaarden een stuk onbegrijpelijk.

---blijdschap---

Misschien is de oudste zoon wel meer verloren dan de jongste, zei ik.

Het is goed om er aan te denken
waarom Jezus deze gelijkenis vertelt.

Het gaat over zoeken.
En over gevonden worden.
En over de blijdschap van gevonden worden.
Vooraf over die blijdschap.

Het verwijt tegen Jezus is dat hij
met zondige mensen als hoeren
en afpersers zoals tollenaars omgaat
en zelfs aan tafel zit te eten.

Waarom kan hij zich niet bezig houden met nette en keurige mensen
zoals zij, Farizeeën, Schriftgeleerden,
mensen van onbesproken gedrag.

En daarop reageert Jezus met:
maar je bent toch blij als je iets terugvindt dat verloren was,
als een mens de weg terugvindt naar zijn bestemming?

En hij vertelt drie gelijkenissen over
verliezen, zoeken, vinden en blijdschap.

"Een man had honderd schapen waarvan er één verloren ging,
een vrouw had tien zilvermunten waarvan er een verloren ging,
een vader had twee zonen waarvan er een..."

--- Farizeeën ---

"wie zou niet blij zijn?"

Jezus doelt op de Farizeeën die hem verkeerde omgang verwijten.

"Wees toch blij dat ze er zijn, de mensen die jullie zondaars en onrechtvaardigen noemen!"

Jullie blijven buitenstaanders!
zegt Jezus eigenlijk tegen de Farizeeën.
Jullie zijn die oudste zoon.
Wrokkig en jaloers met zure gezichten kijken als mensen hun bestemming weer vinden.

Dat is niet een oordeel van Jezus over de Farizeeën, dat is een oproep, een uitnodiging.

Bij Lukas zijn de farizeeën geen vijanden van Jezus. En andersom ook niet.

Jezus geeft hen eigenlijk complimenten.

Zij zijn betrouwbaar zoals de oudste zoon.
Je kunt op ze rekenen.
Ze nemen hun verantwoordelijkheid,
zij zijn voorbeelden voor - inderdaad - onbesproken gedrag.

Maar: ze zijn niet te pruimen.

Ze merken niet dat de relatie met hun hemelse vader een relatie van liefde is.

"Mij heb je nooit een geitenbokje gegeven om met mijn vrienden vrolijk te kunnen zijn"
zegt de oudste zoon tegen zijn vader.

Maar dan ben je een knecht en geen zoon.
Een zoon mag verzekerd zijn van de liefde van zijn vader - en een geitenbokje pákken!
Het is van hem!

Jullie, Farizeeën, gedragen je als knechten van God, maar jullie zijn kinderen van God!

Je bent niet in dienst bij,
maar een kind ván de hemelse vader.

"Je bent altijd bij mij" - betekent dat dan niets?

---zelf---

Ja, en nu is het moment om ons af te vragen in hoeverre
we op de oudste zoon lijken misschien.

Hoe leven wij, als mensen van God, als gelovigen?

Leven we uit plichtsbesef of is er ook ruimte voor blijdschap?
Is geloven een vorm van moeten?
Of beleven we er ook plezier aan?
Kun je geloof genieten?

Zijn we verstart en vreugdeloos bezig?
Gaan we nog op zoek naar meer?
Kennen we de weg van vallen en opstaan?
Of zoeken we niets meer en vinden dus ook niets nieuws?

Kennen we alleen onze verantwoordelijkheid
en nemen die waar?
Of hebben we ook nog toegang tot ons verlangen,
onze hartstocht?

Zijn we jaloers als mensen die van zichzelf vervreemd waren
hun bestemming vinden
- of zijn we blij voor hen en met hen?

Gaan we mee in de houding van de liefdevolle vader
als kinderen op hun schreden terugkeren:
geen verwijt,
geen afrekening,
geen voorwaarden - alleen maar liefde.

Zo te durven leven als die vader, was de uitdaging van Henri Nouwen.

---open---

"Wie zou niet blij zijn?" sloot Jezus de vorige gelijkenissen
over zoeken en vinden af. Nu niet.
Hij laat deze parabel open staan.

En ook Lucas die het opschrijft doet ons niet het plezier
om het verhaal af te sluiten.

Is het nog wat geworden met de oudste zoon,
is hij nog naar binnen gegaan,
is het nog goed gekomen tussen hem en zijn vader?
Jezus vertelt het niet.

En - u voelt hem al aankomen:
dat is met opzet.
Die zoon is verzonnen, het is een parabel.

Maar de mensen die bij Jezus staan,
die zijn niet verzonnen.
Het antwoord is aan hen.
Farizeeën, Schriftgeleerden.

Maar dan ook aan ons...

Het woord van de vader blijft het laatste staan:

"We moesten toch feest vieren en blij zijn..."

De vader zal in ieder geval niet tot rust komen
zolang het niet goed is, lijkt me...

Amen.

© Jan-Hendrik Kip

stilte

lied

Liedboek 654, 1. 2. 4. Zing nu de Heer...